

לא היו ימים טובים לישראל כיום הכיפורים

חמישה עשר באב ויום הכיפורים חברו יחד ליום טוב מיוחד במינו, שאין דומה לו בכל חגי ישראל, כפי ששינונו במשנה בסוף מסכת תענית:

אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לבייש את מי שאין לו. כל הכלים טעונים טבילה. ובנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים ומה היו אומרות? בחור שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך. אל תתן עיניך בנוי תן עיניך במשפחה: (משלי לא) "שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל", ואומר: "תנו לה מפרי ידיה ויהללה בשערים מעשיה", וכן הוא אומר: (שיר השירים ג) "צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו", ביום חתונתו – זו מתן תורה, וביום שמחת לבו – זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו אמן:

משנה מסכת תענית פרק ד משנה ח

יום כיפורים כתוב בתורה ושנוי בנביאים ומשולש בכתובים, אך לא כיום של מחולות, אלא כיום של צום ועינוי נפש. כיצד הפך הוא ליום של מחולות ושידוכים בשדות ובכרמים?¹ כיצד הגענו מיום שעיקרו ועיצומו עבודת פנים, ולפני ולפנים, למחולות בכרמים, שהם עבודות חוץ מובהקות?² חז"ל תלו זאת במהות היום: יום סליחה ומחילה ויום שניתנו בו לוחות אחרונות:

אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים. בשלמא יום הכפורים – משום דאית ביה סליחה ומחילה.³ יום שניתנו בו לוחות האחרונות.

תענית דף ל ע"א

1. יש המפקקים בעצם קיומו של מנהג זה ביום הכיפורים, ראה ספרו של יוסף תבורי, "מועדי ישראל בתקופת המשנה והתלמוד" עמ' 299 הערה 164.
2. דינו בשעיר לעזאזל, שכבר תמהו עליו ראשונים ואחרונים.
3. סיבת קיומו של יום הכיפורים הוא הסליחה והמחילה שהייתה ביום זה על חטא העגל, כפי שמופיע ב"אליהו זוטא" (איש שלום) פרשה ד: "ואמר להן, בניי, נשבע אני בשמי הגדול שלי, שתהא לכם בכייה זו בכיית שמחה, ויהיה לכם יום זה יום סליחה וכפרה ומחילה, לכם ולבניכם ולבני בניכם עד סוף כל הדורות". גם המפרש (תענית דף ל ע"ב) תלה יום זה בסליחה על חטא העגל: "ואותו היום נקבע ליום כפור - להודיע שמחל וניחם על הרעה אשר דבר לעשות לעמו, ועל כן נקבע צום כפור בעשרה בתשרי, כך שמעתי". גם אברבנאל (ויקרא כג) מונה את המחילה והסליחה שהייתה ביום כפור כאחת הסיבות ליום כיפור: "והסבה השלישית (ליום הכיפורים), מה שאמרו גם כן בפרקי דרבי אליעזר, שבר"ח אלול עלה משה להר לקבל לוחות שניות, וישב שם ארבעים יום וארבעים לילה ונשלמו ביוה"כ, ולכך נשאר היום ההוא יום סליחה וכפרה כמו שבו נתכפר לישראל עון העגל.

ועדיין לא ברור הקשר בין הסליחה והמחילה ונתינת הלוחות, לבין המחולות בכרמים.

הגמרא שם מוסיפה פרטים שונים על מלבושי בנות ירושלים ועל שיחתן:

תנו רבנן: בת מלך שואלת מבת כהן גדול, בת כהן גדול מבת סגן, ובת סגן מבת משוח מלחמה, ובת משוח מלחמה מבת כהן הדיוט, וכל ישראל שואלין זה מזה, כדי שלא יתבייש את מי שאין לו...

בנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים. תנא: מי שאין לו אשה נפנה לשם. מיוחסות שבהן היו אומרות בחור וכו'. תנו רבנן: יפיפות שבהן מה היו אומרות – תנו עיניכם ליופי, שאין האשה אלא ליופי. מיוחסות שבהן מה היו אומרות – תנו עיניכם למשפחה, לפי שאין האשה אלא לבנים. מכוערות שבהם מה היו אומרות – קחו מקחכם לשום שמים, ובלבד שתעטרונו בזהובים.

אמר עולא ביראה אמר רבי אלעזר: עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים, והוא יושב ביניהם בגן עדן, וכל אחד ואחד מראה באצבעו, שנאמר (ישעיהו כה): "ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו".

תלמוד בבלי מסכת תענית דף ל עמוד ב

מתן תורה ובניין בית המקדש

מדברי המשנה משמע שהמקור ליציאתן של בנות ירושלים לכרמים הוא הפסוק בשיר השירים (פרק ג, יא): "צִאֲנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמַלְךְ שְׁלֹמֹה בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה לוֹ אִמּוֹ בָּיּוֹם חֲתָנָתוֹ וּבָיּוֹם שְׂמֵחַת לְבוֹ". פסוק זה נדרש במשנה כך: "ביום חתונתו – זה מתן תורה,⁴ וביום שמחת לבו – זה בניין בית המקדש".

מה הקשר בין בניין בית המקדש ליום הכיפורים? רבנו עובדיה מברטנורה כתב שחנוכת בית המקדש הייתה ביום כיפור. אך אין בכך די, שהרי יום כיפור היה רק אחד מתוך שבעה או ארבעה עשר ימי חינוך המקדש, ולא הראשון שבהם,⁵ ואם כן במה ייחודו משאר הימים? וכבר תמה כן המהרש"א (חידושי אגדות מסכת תענית דף כו עמוד ב): "ולא ידענא חינוכו ביום הכפורים? ולפי ענינו נראה דאחמשה עשר באב קאי, שטעמי שמחתו אמרינן בגמ' תלויים בבנין המקדש".⁶

ונראה לומר שיום "שמחת ליבו" (בניין בית המקדש) מתייחס ליום כיפור והוא תוצאה ישירה ופועל יוצא מ"יום חתונתו" (מתן לוחות שניים), שהרי ביום שבו

4. הכוונה למתן תורה של לוחות שניים שניתנו ביום כיפור.

5. חנוכת הבית החלה בז' תשרי ונמשכה שבעה ימים ועוד שבעה ימים. לכן כתב בספר "גבורת ארי" על מסכת תענית, שאין בניין בית המקדש סיבה ליו"ט, אלא רק סימן לכך שהיו"ט הוא ביום הכיפורים שבו ניתנו לוחות שניים, ולא בחג השבועות שבו ניתנו לוחות ראשונים.

6. גם רבי צדוק הכהן ("פרי צדיק" דברים, "לחמישה עשר באב") סבור "שיום שמחת לבו" מתייחס לט"ו באב.

נמחל ונסלח לנו על חטא העגל וניתנו לנו לוחות שניים, נצטוונו על בניין המקדש: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"⁷. לוחות ראשונים לא נזקקו לארון ולמקדש, כי מלוא כל הארץ היה כבודם, ואילו לוחות שניים היו צריכים לארון ולמקדש, כי השכינה הצטמצמה אל בין שני בדי הארון.⁸

לא היו ימים "טובים" לישראל כמו יום כיפור, כי ביום זה העביר הקב"ה את "כל טובו" על פניו של משה ואמר לו "וחנותי את אשר אחון", אעפ"י שאינו הגון, "ורחמתי את אשר ארחם", אעפ"י שאינו הגון (ברכות דף ז).⁹ יום זה מעיד על הנהגת העולם מעתה והלאה בחן, בחסד וברחמים, בטוב ובנועם, באהבת חנם.¹⁰ הוא מעיד על התשובה שקדמה לעולם, שהיא יסודו של העולם וסוד קיומו, והיא הכוח המניע שלו. נוסף על כך מעיד בניין בית המקדש על רצונו של מקום להשרות שכנתו בתוך ישראל גם כשהם חוטאים וטמאים.¹¹ הוא מעיד על כמיהתו לדירה בתחתונים.¹² אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו שזכינו להיות משכנו ונחלתו.

צאינה וראינה במלך שלמה

מי הוא המלך שלמה אשר בנות ירושלים משתוקקות כל כך לראותו, ומהי העטרה אשר עשתה לו אמו? רש"י פירש (שיר השירים פרק א), שהמלך שלמה הוא

7. לדעת חז"ל, רש"י ועוד.

8. ראה מאמר "כוונת התורה" לספורנו עמ' שעד (הוצאת מוסד הרב קוק).

9. זו הסיבה הרביעית לדעתו של אברבנאל לקיומו של יום כיפור: "והסבה הד' היא, שביום הזה ישב משה בנקרת הצור וראה את כבוד ה' עובר, ולמדו הקדוש ברוך הוא י"ג מדות של רחמים. ומשם קנה היום ההוא קדושה להיות יום תשובה ודוי סליחה וכפרה וזכרון המדות ההמה, לכפר לפושעי ישראל השבים, כמו ששב אדם הראשון והדבקים באלהים, ואברהם כשנימול ולהיותם מכופרים כמו שנתכפר לישראל עון העגל, ובאמצעות התורה הכתובה על הלוחות וזכרון המדות ששמע משה בהר ביום הזה".

10. רש"י דברים פרק ג: "אין חנון בכל מקום אלא לשון מתנת חנם. אף על פי שיש להם לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים, אין מבקשים מאת המקום אלא מתנת חנם. לפי שאמר לו (שמות לג יט) וחנותי את אשר אחון".

11. כפי שכתוב על שעיר החטאת של יום הכיפורים (ויקרא פרק טו, טו-טז): וְשַׁחַט אֶת שְׁעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעֵם וְהִבִּיא אֶת דָּמוֹ אֶל מִבֵּית לְפָרְכָת וְעָשָׂה אֶת דָּמוֹ פֶּאֶשֶׁר עָשָׂה לְדָם הַפָּר וְהִזָּה אֹתוֹ עַל הַפָּרְכָת וְלִפְנֵי הַפָּרְכָת: וְכִפֵּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטְּמֵאוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל טְמֵאוֹתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֵהָל מוֹעֵד הַשָּׁכָן אֶתֶם בְּתוֹךְ טְמֵאוֹתָם:

12. מדרש תנחומא (ורשא) פרשת נשא סימן טז: "ויהי ביום כלות משה - רב אומר כל מקום שהוא אומר "ויהי" דבר חדש הוא. ורבי שמעון אומר כל מקום שהוא אומר "ויהי" דבר שהיה, נפסק להרבה ימים, וחזר לכמות שהיה. זה שאמר הכתוב (שיר השירים ה'): 'באתי לגני אחותי כלה'. אמר רבי שמואל בר נחמן בשעה שברא הקב"ה את העולם נתאוה שיהא לו דירה בתחתונים כמו שיש בעליונים".

הקב"ה שהשלום הוא שלו, ו"אמו" היא כנסת ישראל שעטרה את קונה בעטרת מלכות על ידי קבלת עול מלכותו ביום הכיפורים. ברם אם זו כוונת הכתוב, כיצד למדו מכאן בנות ירושלים לצאת במחול ביום הכיפורים, ולבקש את ידם של בני ציון המסולאים בפז?¹³

נראה לומר שה"מלך שלמה" מייצג במקרה זה את עם ישראל, כמו "השולמית"¹⁴ בשיר השירים. וכמו שכולם רוצים לחזות בשולמית,¹⁵ כך בנות ירושלים משכימות לכרמים לראות בבני ישראל אם פרח גפנם, לחזות בעטרה שעטרתם "אמם", הוא הקב"ה,¹⁶ ביום מתן תורה ובבניין בית המקדש.

ותוספת ביאור. במתן תורה, בחג השבועות, הכתיר הקב"ה את ישראל בכתרי כהונה ומלכות, כיאה לממלכת כוהנים וגוי קדוש. אחרי חטא העגל הוסרו מהם הכתרים והם יוחזרו להם לעתיד לבוא:

דרש רבי סימאי: בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, באו ששים ריבוא של מלאכי השרת, לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע.¹⁷ וכיון שחטאו ישראל, ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה, ופירקום. שנאמר (שמות לג): "ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב". אמר רבי חמא ברבי חנינא: בחורב טענו, בחורב פרקו...

אמר רבי יוחנן: וכולן זכה משה ונטלן, דסמיך ליה: "ומשה יקח את האהל". אמר ריש לקיש: עתיד הקדוש ברוך הוא להחזירן לנו, שנאמר (ישעיהו לה): "ופדויי ה' ישבון ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם" – שמחה שמעולם על ראשם.

נראה לומר שביום הכיפורים, ביום שנשלח לנו עוון העגל וניתנו לנו לוחות שניים, חוזרים הכתרים לישראל לשעה,¹⁸ ועל שעה זו נאמר: "צאינה וראינה

13. כפי שהקשה רבי צדוק הכהן ("פרי צדיק" דברים, לחמישה עשר באב): "ומה זו שייכות למה שבנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים?"

14. שיר השירים פרק ז, א: "שובי שובי השולמית שובי שובי ונחזה בך מה תחזו בשולמית כמחלת המננים".

15. שיר השירים פרק ז, יג: "נשכימה לכרמים נראה אם פרח הגפן פתח הסמך הנצו הרמונים שם אתן את ידי לך".

16. יש מקומות נוספים במקרא בהם ה' מכונה "אם", ראה שיר השירים רבה פרק ח פסוק ה; פירוש הרלב"ג למשלי פרק ו פסוק ג.

17. מהרש"א חידושי אגדות מסכת שבת דף פח עמוד א: "שע"י כתר תורה זכו עוד לשני כתרים שהם: המלכות והכהונה. וזה שאמר במתן תורה: "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש", דהיינו כתר מלכות וכתר כהונה".

18. כשישראל אמרו נעשה ונשמע הם נהגו כמלאכי השרת, כגבורי כוח עושי דברו לשמוע בקול ה', וגם ביום הכיפורים כאשר אין בהם חטא ושלוש ביניהם, הם כמלאכים, כפי שכתוב בפרקי דרבי אליעזר פרק מו. וראה עוד מה שכתב ב"שפת אמת" (דברים ליום כיפור תרס"ד):

בנות ציון במלך שלמה,¹⁹ בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו". כשם שהקב"ה תָּבַר לישראל ביום זה ועיטר אותנו בעטרת תפארת,²⁰ כך יוצאות בנות ירושלים לכרמים לחזות בבני ציון היקרים ומבקשים מהם שיעטרו אותן בעטרה של כלה.²¹

המלך בשדה

המחול של בנות ירושלים בכרמים ביום הכיפורים מעורר תהיות, כפי שתמה רבי יהושע אבן שועיב בדרשותיו (דברים פרשת ואתחנן):

ויש בכאן מקום עיון שיראה תימה גדולה, היאך בנות ישראל הצנועות נוהגות כמנהג הזה, והא כתיב כל כבודה בת מלך פנימה? והיאך לא חששו ליצר הרע? ועוד יש לשאול למה לא היו לובשות בגדים צבועים, ולא היו לובשות אלא בגדים לבנים? ולמה היו הן טעונין טבילה? ועוד מה זה שאמר התנא לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכיום הכיפורים, והלא ימים טובים יש יותר מאלו? והעניינים האלו כבר שאלו אותם בגמרא ובמדרש.

"יום הכפורים הוא זכות משה רבנו עליו השלום שהוריד לוחות אחרונות. והנה בניי נשתתפו בתענית יום האחרון של מ' ימים האחרונים עם משה רבנו, וזיכה הוא את כל בניי... דכתיב: 'אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כולכם', שהיו עתידין להיות כמלאכי השרת. ומשה רבנו נשאר בזה המדרגה ולא כולם. רק ביום הכפורים נדמו כל בניי למלאכי השרת בכח הארת משה רבנו שהכניס עצמו בכלל ישראל. לכן צריכין להיות אגודה אחת ביוה"כ ואז שורה זכות משה רבנו עליו השלום".

19. הכוונה לישראל שהם בבחינת המלכות השלמה, וכמו שנאמר "שובי שובי השולמית, שובי ונחזה בך".

20. "ספר כלבו" סימן סב: "כלומר שיום הכפורים נקרא יום שמחה, כמו שאמרו: ביום חתונתו - זו מתן תורה, שנתחתן הקדוש ברוך הוא עם ישראל, ביום שעמד על הר סיני היו כמו הארוסין, ויום הכפורים היו כמו הנשואין. וביום שמחת לבו - זה בנין המשכן, שצוה בו למחרתו ואמר (שמות כה, ח): "ועשו לי מקדש". וענין "בעטרה שעטרה לו אמו" על דרך הדרש: הוא חבה יתירה על כנסת ישראל, משל למלך שהיתה לו בת חביבה ביותר, לא זו מחבובה עד שקראה אחותי, לא זו מחבובה עד שקראה בתי ועד שקראה אמי, וכן הוא אומר: בעטרה שעטרה לו אמו. וישראל עטרו כבוד לשם יתברך בקבלת מלכותו ותורתו ומצותיו, והם מעוטרים בכבודו ומוכתרים עטרת הזה, ושמחת עולם על ראשם, ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה".

21. סימן וזכר ליו"ט זה נמצא בספר "שופטים" פרק כא, יט-כא): "וַיֵּאמְרוּ הֲנֵה חַג ה' בְּשָׁלוֹ מִיָּמִים יְמִימָה... וַיֵּצְאוּ אֶת בְּנֵי בְּנֵימִן לְאֹמֶר לָכֵן וַאֲרַבְתֶּם בְּכַרְמֵיכֶם. וְרַאֲיֶתֶם וְהֵנָּה אִם יֵצְאוּ בָנוֹת שִׁילֹ לְחֹל בְּמַחְלוֹת וַיֵּצְאֶתֶם מִן הַכַּרְמִים וְחִטְפֶתֶם לָכֵם אִישׁ אִשְׁתּוֹ מִבָּנוֹת שִׁילֹ וְהִלְכֶתֶם אֶרְצָךְ בְּנֵימִן". הרד"ק העלה אפשרות שמדובר ביום הכיפורים ואילו רבי צדוק הכהן "פרי צדיק" דברים, לחמישה עשר באב) סבור שהיה זה בחמישה עשר באב.

תשובתו של רבי יהושע אבן שועיב היא שהמחול בכרמים היה על טהרת הקודש, ללא תאוות ויצרים:

והעולה מדבריהם כי מזה המעשה נלמד, כי הדור היה כשר מאד והיה טהור בתכלית הטהרה, והבחורים לא היה בהם יצר הרע והיו מכוונים בכל הפעולות לעבודת הש"י לא לכוונתם ולהנאתם כלל, והיה אותו הזמן כמו תחילת היצירה קודם שחטא אדם הראשון, דכתיב בהם: "ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו ולא יתבוששו", שהיו בעיניהם איברי המשגל כמו הידים והפנים שלא היה בהם יצר הרע, והיו עושים פעולתם בלי תאוות היצר.²² ואחר שחטאו הטיל בהם הנחש זוהמא והדליק בהם יצר הרע והרגישו באותן הכלים וכיסו אותם, כמו שאמר הכתוב: "וידעו כי ערומים הם", כלומר שיצר הרע שלט בהם וכמו שהאריך הרמב"ם ז"ל בעניין זה.

והענין הזה שמוזכר בכאן, כן היה לפי גדולת הדור ההוא ומעלתם, שהיו קדושים וטהורים, היו עושים הענין הזה ולא היו חוששין לשום הרהור בעולם... הכל בקדושה להם וטהרה. ועל הדרך הזה היו יוצאים הבחורים והבתולות מישראל אחר קדושה לטהרה גדולה, וכוונתן לעבודת הש"י ולקיום המצוה לשמה, ואומרות להם הבתולות בחור שא נא עיניך וכו'. ואין ביניהם פגע רע ולא שטן ולא יצר הרע. וענין בגד לבן כבר הוא ידוע, כי בגד לבן הוא סימן לקדושה וטהרה. והיותן שאולים, כמו שארז"ל בת מלך משאלת מבת כהן ובת כהן מבת סגן. הכוונה שלא לבייש את מי שאין לו... והטבילה לשתי כוונות: האחד שלא לבייש מי שצריכה טבילה כנדה וזבה. והב' למעלה ולקדושה, להורות כי אין נדנדוד עבירה בדבר כמו שכתוב.

כשם שכהן גדול נכנס לפני ולפנים בבגדי לבן ביום הכיפורים כשלוחם של ישראל, מה שמעיד על טהרתם וקדושתם העילאית של עם ישראל, כך גם בנות ציון יוצאות לכרמים בבגדי לבן, כי המלך נמצא אז גם בכרמים ובשדות ולא רק בקודש הקודשים.

"ברוך אתה ה' מקדש עמו ישראל על ידי חופה וקידושין". קידושי חתן וכלה בישראל, ובמיוחד אם הם נעשים ביום הכיפורים הקדוש והטהור, יונקים את קדושתם ואהבתם ואת תום לבבם, מקידושי הקב"ה וישראל ביום הכיפורים:

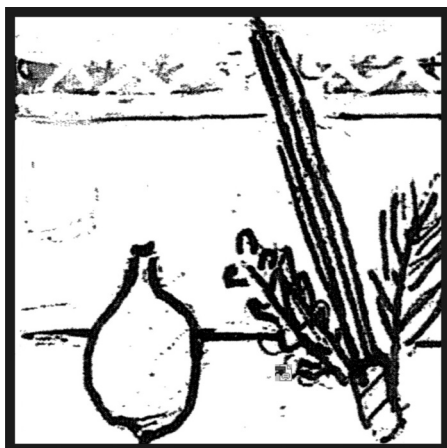
"ביום חתונתו" – זה סיני, חיתונין היו, שנא' (שמות יט): "וקדשתם היום ומחר". "וביום שמחת לבו" – זה מתן תורה שנא' (שמות לא): "ויתן אל משה ככלתו" וגו', ככלתו כתיב. דבר אחר, "ביום חתונתו" – זה אהל מועד "וביום שמחת לבו" – זה בית

²² "ספורנו" בראשית פרק ב, כה: "ערומים ולא יתבוששו" - כי אז היו כל פעולותיהם וכל איבריהם לעשות רצון קונם בלבד לא להשיג תענוגות נפסדות כלל באופן שהית' פעולת הזיווג אצלם כפעולת האכילה והשתיה המספקת ובכן היה ענין איברים ההם אצלם כמו ענין הפה והפנים והידיים אצלנו".

העולמים. ומנין לאהל מועד שחיתונין היו? דכתיב: "ביום כלות משה להקים את המשכן" – כלת כתיב, ביומא דעלת כלתא לגנא.

"במדבר רבה" (וילנא) פרשה יב

סוכות

שער סוכות

- 85** **סוכות וארץ ישראל**
- 85 ויקרא פרק כג:
- 85 סוכות במדבר וסוכות בארץ ישראל
- 87 סוכות לזכר כיבוש הארץ
- 88 חג הסוכות כנגד מתנת הארץ
- 89 שבעת ימי החג כנגד שבעת ימי כיבוש יריחו
- 90 ישיבה בארץ וישיבה בסוכה
- 90 מדוע חגגו את חג הסוכות במדבר?
- 91 כיבוש וקידוש הארץ בימי עזרא ונחמיה הייתה על ידי סוכות
- 93 ארץ ישראל בימי בית שני הייתה כמו סוכת שלום ואמונה
- 94 אפשר שבשבעים שנות גלות בבל לא היו מחויבים בעשיית סוכות
- 96 סיכום
- 97** **סוכת עורו של לויתן**
- 97 הסוכות היו ענני כבוד
- 98 האמנם זמן שמחתנו?
- 99 סכה חסרה וסוכה מלאה
- 100 סוכת עורו של לויתן
- 102 בשר הלויתן ועורו - בשביל ישראל
- 103 קיקיון = עור = 276 בגימטרייה
- 104** **הקהל**
- 104 מצוות הקהל
- 106 מדוע לא נכתב שחובת ההקהלה והקריאה מוטלת על המלך?
- 107 בתחום הרוחני - יהושע היה כאחד הזקנים
- 109 מתי קרא יהושע לראשונה את פרשת הקהל?